

מחקרים בלשון

ב-ג

העורך
משה בר-אשר

קובץ זה יוצא לאור בסיוען של
קרן ס' פרי, ירושלים, וקרן י' מץ, ניו-יורק

הפצה:

הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס
האוניברסיטה העברית, ירושלים

הפקה:

אקדמון — בית ההוצאה של הסתדרות הסטודנטים
של האוניברסיטה העברית

©

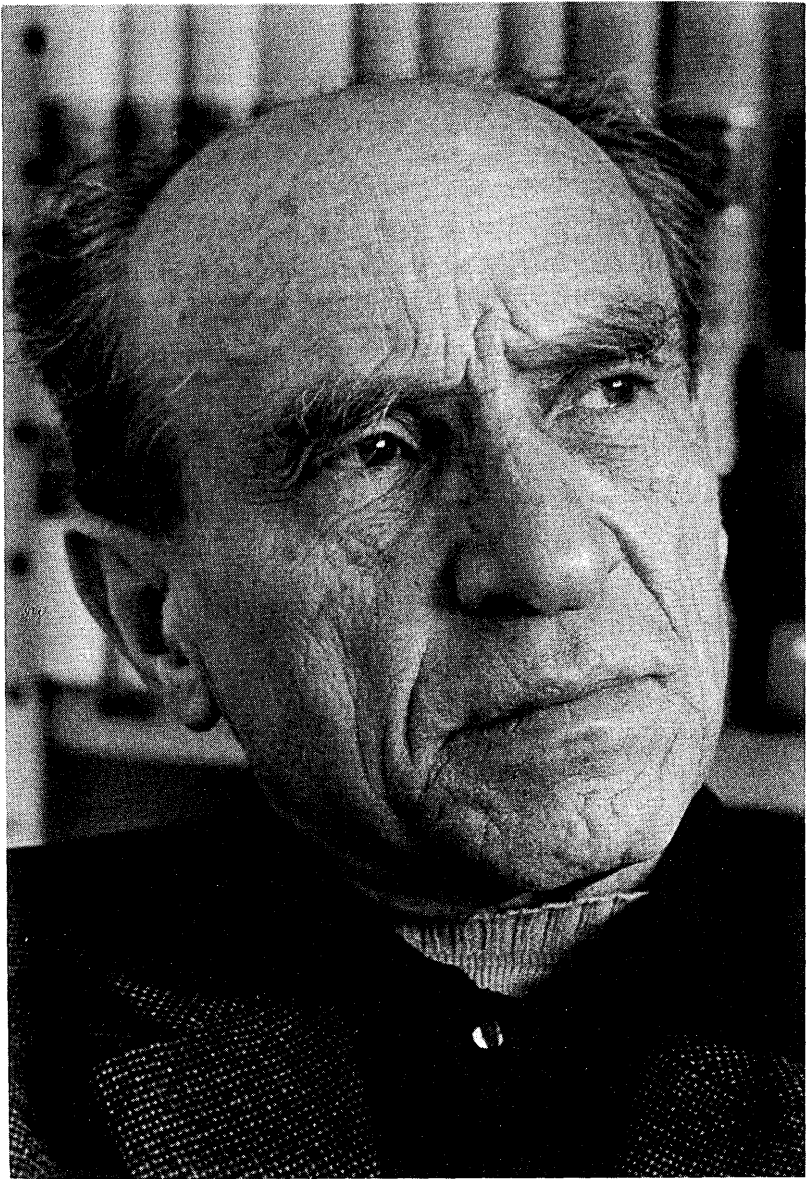
כל הזכויות שמורות למכון למדעי היהדות
ולמחברי המאמרים

ISSN 0334-6110

נדפס בישראל

דפוס קואופרטיבי אחוה בע"מ ירושלים

קובץ זה מוגש בהוקרה
למר אבא בנדויד
במלאות לו שבעים וחמש שנה

אבא בנדויק

עם הקובץ

לפני שנתיים ומחצה ראה אור הכרך הראשון של מחקרים בלשון, ועתה מוגש בזה הקובץ הכולל את הכרכים ב' ו'ג'. הם מוגדרים ליובלו של אבא בנדויד.

מעט מתולדותיו של בנדויד, קווים מאישיותיו וציוני-דרך בפעילותו הרוחנית מקופלים ברשימותיהן של א' גולדנברג ור' אלמגור-רמון (להלן, עמ' יג-יח). ניבטת מהן דמותו של איש צנוע ורב-מעש. הרשימה הביבליוגרפית של כתביו מראה את גיוון התחומים שבהם הוא עסק. החשוב שבחיבוריו הוא, ללא ספק, 'לשון מקרא ולשון חכמים', במהדורתו המתוקנת והמורחבת משנת תשכ"ז, שהוא מחקר מעמיק רב-אנפין ורב-ממדים; מחקר שהניב פירות חשובים לעצמם, ונמצא מציע את המסד שעליו השתית בנדויד את פעילותו בעשייה ובהכוונה של קוראים ושל כותבים בלשון ימינו. והדברים ניכרים ביתר חיבוריו ובלשון הנשמעת כיום בשידור העברי, שהוא היה מעצבה העיקרי.

ר"א בנדויד, מבחיירי תלמידיו של החוג ללשון העברית באוניברסיטה (במחזור השלישי של החוג, משנת ת"ש), זכה להכרה ולהוקרה רבה בשל פועלו מאז סיים חוק לימודיו כלפני יובל שנים. אף שלא שימש בהוראה באוניברסיטה, הוא היה מורם ורבם של תלמידי החוגים ללשון העברית בכל האוניברסיטאות; אין כמעט חיבור העוסק בלשון חכמים שלא נזקק לספרו הגדול. ואין לך שכר סופרים גדול מזה.

ל"ו חוקרים חברו בקובץ זה כדי לכבד את האיש ואת פועלו; מהם ותיקי החוקרים ראשי המדברים במחקר, מהם אנשי דור-הביניים ומהם הצעירים שבחבורה; מורים ותלמידים בחמש האוניברסיטאות בארץ וחוקרים באקדמיה ללשון העברית.

ברכות יחולו על כל משתתפי הקובץ ועל כל המסייעים בפרסומו. ראשונות פרופ' ש' יפת, ראש המכון למדעי היהדות של האוניברסיטה העברית, וגב' ש' בלק, מזכירתו הנאמנה. תודה מיוחדת נתונה להנהלת קרן 'מץ בניו-יורק, לקרן פרי ולמזכירה מר בן-ציון סגל. ותודה לכל אלה שנסאו בעול ההכנה של הספר: מר אברהם בן-אמתי, מזכיר המערכת, שנתייגע בכפלים בקיום קשר מתמיד אתי בעשותי בשנת שבתון; ד"ר ד' טלשיד וד"ר ש' פסברג, חבריי הטובים, שלא חסכו כל מאמץ קטן וגדול בכל עת שנדרשו לעזור. ואחרונים אנשי אקדמון, מר יצחק צור ומר יצחק שונרי, ועובדי דפוס אחוה; יתברכו כולם מפי בעל הברכות. כ"ח באייר, יום ירושלים, תשמ"ז.

תוכן העניינים

עמודים

ט עם הקובץ
 יג אבא בנדויד

7-3 אסתר גולדנברג, כתיב אבא בנדויד

חלק ראשון: לשון המקרא, לשון חכמים וארמית

- יצחק אבישור, הערות לקסיקוגרפיות ללשון המקרא לאור לשונות שמיות אחרות 21-11
- שרגא אברמסון, מן פה לפה 50-23
- משה אזר, על 'וכן' במשנה 65-51
- יואל אליצור, משקל קטול בלשון המשנה לפי כתיב־יד קאופמן 93-67
- יהושע בלאו, הערות להשתלשלותו ההיסטורית של הסגול במקרא 97-95
- זאב בן־חיים, מן הדקדוק ומן המילון 109-99
- משה בר־אשר, שתי תופעות בדקדוק הפעל בסורית של ארץ־ישראל 126-111
- יוחנן ברויאר, על הלשון העברית של האמוראים בתלמוד הבבלי 153-127
- אבי הורביץ, ראשיתם המקראית של מונחים תלמודיים — תולדות צמיחתו של מושג ה'צדקה' 160-155
- דוד טלשיר, מעמדה של העברית המקראית המאוחרת בין לשון המקרא ללשון חכמים 172-161
- חיים א' כהן, 'רשאי' שהוא 'חייב' 175-173
- מרדכי מישור, 'לצאת תצא' וכיוצא בזה 197-177
- שמואל פסברג, עוללות בארמית המערבית 206-199
- שמה יהודה פרידמן, אנא מן יומי = אנא מן יומיי ('מימי'): לתצורת הכינוי החבור בארמית הגלילית 215-207
- תלמה צורבל, השנא באוטוגרף פירוש המשניות לרמב"ם 223-217

- 243–225 גד בן-עמי צרפתי, הסינטגמה 'נמצא עושה' להבעת עתיד מוקדם
ועבר מאוחר בלשון חכמים
- 258–245 שמחה קוגוט, למשמעה ולמעמדה התחבירי של 'הָנָה' בעברית
המקראית
- 278–259 אלישע קימרון, על דיפתונגים והגיי מעבר במגילות מדבר
יהודה
- 296–279 שמעון שרביט, תחביר הפעלים המצריכים שם-פועל כמשלים
יחיד בלשון חכמים

חלק שני: ניקודים, טעמים ומסורה

- 313–299 אילן אלדר, ילקוט דקדוק המסורה וספר דקדוקי הטעמים
נחמיה אלוני, ישראל ייבין, מקורות חדשים לבלשנות
הארץ-ישראלית
- 337–315 ישראל בן-דוד, הטעמים זקף, סגולתא ושלשלת
- 353–339 אהרן דותן, לתולדות התהוותה של מערכת הטעמים
- 365–355 אפרים חזן, דימויי שיר באותיות בתנועות ובטעמים
- 375–367 יוסף עופר, שני עניינות במסורה
- 386–377

חלק שלישי: העברית החדשה — דקדוק, מילון וסגנון

- 397–389 רינה בן-שחר, 'פקעת הקיום' — על לשונו של יעקב שבתאי
ברומאנים 'זכרון דברים' ו'סוף דבר'
- 409–399 אליעזר גלינרט, לשיטות המילונאות במילון אבן-שושן —
נורמטיביות ודסקריפטיביות
- 422–411 רבקה הלוי, ההצטרפות המוגבלת בין התואר לבין השם
בעברית בת-ימינו
- 438–423 אשר לאופר, לדרכי תיאור הנחציות בעברית ובערבית
ברכה פישלר, 'נוי סוכה' (לשונות 'אברהם ליבוש ובניו'
לש"י עגנון)
- 451–439 מנחם צבי קדרי, 'איזה'/'איזו' בלשון ש"י עגנון
- 458–453 אורה (רודריג) שורצולד, מודעות לשונית ונורמטיביות אצל
עודד בורלא
- 472–459 גרשון שקד, סגנונה של הסיפורת בשנות ה-40 וה-50:
- 489–473 מן היד אל פה — הסיכוי והתבדותו

תקצירים באנגלית